

СЕКЦІЯ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-268-8-13>

Коваль П. А.,

студент магістратури 2 року навчання

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЗНАКИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ САНКЦІЇ

Забезпечити досягнення мети ГК України було б неможливо, якби не існували господарсько-правові санкції. Саме тому господарсько-правові санкції, їх зміст, об'єктивність застосування та неможливість ухилення від понесення порушником господарсько-правової відповідальності складають один із ключових елементів правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим серед науковців є поширеним дослідження проблематики господарсько-правових санкцій.

Господарськими санкціями визнаються заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки. [1] Тобто, на думку законодавця, правова природа господарських санкцій заключається в тому, що вони є заходами впливу, які повинні створювати несприятливі наслідки для суб'єкта-правопорушника. Можна зробити висновок, що господарські санкції створені для ефективного захисту порушених прав. Але фактично господарські санкції не існують тільки для того, щоб реалізувати право потерпілої сторони на застосування відповідальності до недобросовісного контрагента.

Господарський Кодекс України встановлює, що застосування господарських санкцій повинно гарантувати захист прав і законних інтересів громадян, організацій та держави, в тому числі відшкодування збитків учасникам господарських відносин, завданих внаслідок правопорушення, та забезпечувати правопорядок у сфері господарювання [1]. На мою думку одним з основних завдань господарсько-правових санкцій також є недопущення виникнення спору про порушення права. Тобто, вони мають в першу чергу

превентивно-попереджувачий вплив на суб'єктів господарювання, який забезпечує стабільність та зменшує ризик ведення господарської діяльності.

Тлумачення ст. 216 та 217 Господарського Кодексу України дозволяє зробити висновок, що при визначенні господарсько-правової відповідальності обов'язково необхідно застосовувати термін “господарсько-правова санкція”. Так само і визначити господарсько-правову санкцію без використання терміну “господарсько-правова відповідальність”, на мою думку є неможливим.

На думку О. Заярного, санкція – це відображена у нормах закону чи умовах договору міра майново-організаційного впливу на економічні інтереси порушника, що проявляється в установленій формі і вступає в дію після вчинення господарського правопорушення [2, с. 112]. З його визначення можна зробити висновок, що О. Заярний розглядає господарську санкцію, як міру впливу та при визначенні санкції не розкриває її через призму господарсько-правової відповідальності. Він згадує лише підставу господарсько-правової відповідальності – вчинення господарського правопорушення.

Також варто зазначити, що Господарський Кодекс України в 217 статті прямо вказує на те, що господарсько-правові санкції є саме заходами впливу, а не методами впливу, обов'язками чи мірами впливу. Так само й Верховний Суд застосовує словосполучення “захід впливу”. Тому я вважаю, що при визначенні господарсько-правових санкцій необхідно застосовувати термін “заходи впливу”, як найбільш правильний, зокрема для визначення того, що розуміється під господарсько-правовими санкціями.

В.С. Щербина зазначає, що правовим засобом господарсько-правової відповідальності (формою реалізації відповідальності і одночасно мірою відповідальності) є штрафні санкції, відшкодування збитків та оперативного-господарські санкції, що застосовуються до учасників господарських відносин за невиконання або неналежне виконання організаційно-господарських зобов'язань, а також адміністративно-господарські санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності і є за своїм характером публічно-правовими.

На його думку вчинення учасником господарських відносин правопорушення тягне за собою застосування до правопорушника передбачених або санкціонованих нормами господарського законодавства заходів відповідальності. Оскільки це відповідальність за господарські правопорушення (правопорушення, вчинені у сфері господарської діяльності), санкції за них визначені господарським законом.

Загальним принципом цієї відповідальності є державна забезпеченість щодо застосування передбачених договором чи законом майнових та інших господарських санкцій. Держава гарантує застосування їх завдяки системі спеціальних і загальних правозахисних державних органів, функцією яких є саме застосування господарських санкцій [3, с. 10–11].

Особливість господарсько-правової санкції, яка фактично відрізняється від будь-якого іншого виду правової санкції також полягає в тому, що застосовується здебільшого саме в договірних відносинах, які диспозитивно врегульовані. У випадку виникнення підстав для застосування господарсько-правової санкції її можуть навіть не застосовувати, а використовувати, як підставу вимоги компенсувати реально заподіяну шкоду чи взагалі компенсувати будь-які активи. Тут превалює диспозитивність врегулювання правовідносин, а отже сторони можуть навіть не застосовувати господарсько-правову санкцію. Однак, примус до застосування господарсько-правової санкції забезпечує та гарантує саме держава.

Ознаки господарсько-правової санкції:

– Вона є правовим засобом господарсько-правової відповідальності (формою реалізації відповідальності і одночасно мірою відповідальності).

– виступає заходом впливу на правопорушника у сфері господарювання;

– підставою застосування господарської санкції є застосування юридичної відповідальності до правопорушника у сфері господарювання;

– несе несприятливі правові та/або економічні наслідки;

– може встановлюватися, як в законі, так і в договорі;

– окремі санкції можуть передбачатися тільки законом, а деякі тільки договором;

– в залежності від виду господарсько-правової санкції вона застосовується за ініціативою учасників господарських відносин або уповноваженими органами державної влади чи органами місцевого самоврядування;

– за загальним правилом застосування господарських санкцій до суб'єкта, який порушив зобов'язання, не звільняє цього суб'єкта від обов'язку виконати зобов'язання в натурі;

– носить превентивний вплив на потенційного правопорушника у сфері господарювання.

Виходячи з вищенаведеного я можу зробити висновок, що господарсько-правова санкція – це захід впливу на суб'єктів господарювання-правопорушників у формі несприятливих економічних

та/або правових наслідків, який застосовується після визнання державою наявності підстав для застосування господарсько-правової відповідальності, а також спосіб забезпечення превентивної охорони прав суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України, Закон № 436-IV від 16.01.2003 року в редакції від 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20220819#Text>
2. Заярний О. А. Співвідношення понять господарсько-правова відповідальність та господарсько-правові санкції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 82/2010. 2010. С. 51–57.
3. Щербина В. С. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. ISSN 1728-3817. 2013. С. 10–16.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-268-8-14>

Веснянцева К. Ю.,

*магістрантка Навчально-наукового Інституту права імені князя
Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Перша чверть XXI століття характеризується збільшенням викликів, що постають перед сучасним цивілізованим світом: глобальна економічна криза, зумовлена запровадженням протиепідемічних вимог через поширення пандемії COVID-19 у 2020 р. та розгортання повномасштабної війни Росії проти України у 2022 р., підвищення вимог банків та фінансових установ щодо кредитування бізнес-організацій, формування та встановлення більш жорстких вимог податкового законодавства до суб'єктів господарювання, вплив інших негативних факторів на організаційне, інформаційне та ресурсне забезпечення підприємств. Все це зумовлює необхідність пошуку шляхів оптимізації функціонування суб'єктів господарювання через